

פרשת בראשית – לתת יעוד ותכלית לחיים.

1
 בראשית דרשו חז"ל: "בראשית" בשביל התורה שנקראת ראשית, שנאמר: "ד' קנני ראשית דרכו", ובשביל ישראל שנקראו ראשית, שנאמר: "קדש ישראל לד' ראשית תבואתה". נראה ששמו אל בריאת העולם שתי תכליות, התורה וישראל. (פירוש חז"ל, חגיגה פרק ג')

3
 ובמיוחד הדברים אמורים כלפי ארבעים הימים המיוחדים לתשובה, שהיעוד של תשובה הוא שיהודי ישנה את כל מציאותו, ויעמיד את כל המהות והמציאות שלו בדרגה יותר גבוהה. יש תשובה על חטאים, אבל יש תשובה על כל מהלך חייו של אדם, שהוא חי באופן ירוד ועליו לבנות כל מהותו מחדש, וע"כ בהתחדשות הבריאה יש דיון אם נצרך הפרט הזה גם לשנה החדשה, אם מלא את יעדו והפקידו או שהוא מיותר ואין צורך בו. והדיון הזה הוא על כל באי עולם והמונן בריית לאין תכלית, מי לא נפקד כהיום הזה, וגם על צבא מרום הדין הזה, שגם הם ככלל הבריאה ונידונין אם הם נחוצים למטרה העליונה או שיתבטלו. אמנם באופן מיוחד הדין הוא על כעלי הבחירה, כיון שהם נשמת הבריאה, ובידם לשנות את השבונם ע"י שעושים תשובה ומקבלים עליהם למלא הפקידים ויעודם מכאן ואילך.

אברהם אבינו קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה¹², ונכדו הוא משה רבינו, אשר "קיבל תורה מסיני"¹³. בתורה מתגלה ערך העולם. רבנו של-עולם הסתכל בתורה וברא את העולם¹⁴. התורה היא ערך העולם ונשמתו. ישראל ואורייתא הם ענין אחד¹⁵, פנים העולם, נשמת העולם. ישראל עלו במחשבה תחילה, לפני שנברא העולם¹⁶. מחשבתם של ישראל, האידיאה של ישראל, קדמה לכל הדברים. הענין של ישראל הוא פנים העולם, נשמת העולם.

5
 תורה – נשמת העולם

אברהם אבינו קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה¹², ונכדו הוא משה רבינו, אשר "קיבל תורה מסיני"¹³. בתורה מתגלה ערך העולם. רבנו של-עולם הסתכל בתורה וברא את העולם¹⁴. התורה היא ערך העולם ונשמתו. ישראל ואורייתא הם ענין אחד¹⁵, פנים העולם, נשמת העולם. ישראל עלו במחשבה תחילה, לפני שנברא העולם¹⁶. מחשבתם של ישראל, האידיאה של ישראל, קדמה לכל הדברים. הענין של ישראל הוא פנים העולם, נשמת העולם.

7
 ושגו ר"ש בן לקיש פתר קריא בגליות זה הארץ היתה תהו זה גלות ככל שנא' א)

ראיתי את הארץ והנה תהו. ובהו זה גלות כדרי (= ויבהילו להביא את המן והושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגיורוניהן שהיתה אומרת להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק בארץ ישראל. על פני תהום זה גלות ממלכת הרשעה שאין להם חלק כמו התהום בה התהום הזה אין לו חקר אף הרשעים כן ארוח אלהים מרחפת זה רוחו של מלך המשיח היאך מה דאת אמר: ונחה עליו רוח ה' באיוו זכות מושמשת ובאה המרחפת על פני המים בזכות התשובה שנמשלה כמים ד) שנא' שפכי כמים לבך (י"ז ס):

9
 בראשית ברא אלהים יסוד הבריאה ושלמותה תלוי בשלמות הענוה, ואמרו חז"ל במדרש רבה על פסוק: "בראשית ברא אלהים" – הוא דכתיב: "וענותך תרבינו" בנוהג שבעולם מלך בשר ודם מזכיר שמו ואחד כך מזכיר מעשיו, אבל הקב"ה הזכיר מעשיו ואחד כך הזכיר שמו. שמצד שהענוה היא יסוד כל השלמות של תכלית הבריאה רמזה הוא יתעלה בפתח דברי תורתנו הקדושה.

מוסר אבן, לב.

2
 שמה) דבר אחר: זה ספר תולדת אדם. העביר לפניו כל הדורות. הראהו דוד, חיים חקוקים לו שלש שעות. אמר לפניו: רבוננו של עולם, לא יהא תקנה לזה? אמר: כף עלתה מחשבה לפני. אמר לו: כמה שני חיי? אמר לו: אלף שנים. אמר לו: יש מתנה ברקיע? אמר לו: הן. אמר לו: שבועים שנה משנותי יהיו למזל זה. מה עשה אדם? הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה, וחתם עליו הקדוש ברוך הוא ומטטרון ואדם. אמר אדם: רבוננו של עולם, יפירת זו, מלכות זו וזמירות הללו נתונות לו במתנה שבועים שנה, שיחיה ויהא מזמר לפניך. זה שאמר הכתוב (תהלים מ, ז): "הנה באתי במקלט ספר פתוב עלי". (מדרש)

אברהם אבינו

4
 תורה. הוראה יצאה לישראל, לא חזון-לב, לא תכונה של התיצרות חיונית. לא התרגשות נפשית, לא התורה של איזה מעמד או מעמדים נפשיים פרטיים או כלליים, הראויים ליחיד או לציבור, לדור או לדורות, כי אם הוראה, תורה המורה את המציאות, המורה את החיים, המורה את הנשמה, המורה את הגויה, המורה את הפרט, המורה את הכלל, המורה את הדור, המורה את העולם, המורה דור דורים. המורה עולמי עולמים.

אברהם אבינו

6
 והנראה כי לא

היו חוזרים בהם כלל ומה שהקשו בתוספות (שבת פת, א) למה כפה עליהם הר כגיגית הרי כבר קדמו נעשה לנשמע, דבר זה מפני כי התורה שהיא לישראל בה קיום העולם וכמו שאמר (שם פת, א) אם מקיימין את התורה מוטב ואם לאו אתויר את העולם לתוהו ובהו, וא"כ התורה הוא מחויב והכרחי ומה בכך שהם קבלו התורה והקדימו נעשה לנשמע מ"מ נתנה לישראל התורה כמו שהיא בעצמה וכיון שהתורה בעצמה הכרחי כך נתינת תורה לישראל בהכרח הגמור שאם אין התורה העולם חרב,

אברהם אבינו

8
 א) (א) בראשית, אמר רבי יצחק¹ לא היה צריך להתחיל התורה רש"י אלא מהחדש הזה לכם (שמות יב ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל², ומה טעם פתח בבראשית³, משום: כח מעשיו הגיד לעמו לתח להם נחלת גוים (תהלים קיא ו). שאם⁴ יאמרו אומות העולם לישראל⁵: לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא. הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

אברהם אבינו

ענוה.

10
 רש"י בשם ר"י אמר בשעה שח"י משה כותב את התורה ה"י כותב מעשה כל יום ויום כיון שהגיע לפסוק הזה שנא' ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אמר לפניו רבון העולם מה אמה נותן פתחון פה למינים אתמהא א"ל כתוב והרוצה למעות ימעה א"ל הקב"ה משה האדם הזה שכראתי לא גדולים וקטנים אני מעמיד ממנו שאם יבוא הגדול ליטול רשות מן הקטן ממנו אמר מה אני צריך ליטול רשות מן הקטן ממני והם אומרים לו למוד מבוראך שהוא ברא את העליונים ואת התחתונים כיון שכא לבראת את האדם נמלך כמלאכי השרת.

אברהם אבינו